

Käännös.

FISKERIINTENDENTEN

I ÖVRE NORRA DISTRIKTET

L U L E Å

Luulajajoen vesioikeus- ja kalastusasioista.

Sen, joka Ruotsissa tahtoo rakentaa voimalaitoksia, suorittaa järvien säännöstelyjä, ruopata kulkuväyliä ja puhdistaa uittoväyliä, laskea määrätynlaisia teollisuuden jätevesiä jne., tulee hankkia suostumus vesituomioistuimelta ennenkuin saa panna työn käyntiin. Maan vesituomioistuimet ovat vuoden 1918 vesilain mukaan asetettuja erikoistuomioistuimia.

Vesituomioistuimet eroavat kokonaan rakenteeltaan yleisistä tuomioistuimista. Tämän tarkoituksena oli, että vaivalloiset teknilliset kysymykset, jotka liittyivät vesioikeudenkäynteihin, voitaisiin asiantuntemuksella käsitellä tuomioistuimissa käyttämättä erikoista teknillistä asiantuntemusta. Paitsi lainoppinutta vesioikeustuomaria käsittää vesioikeusistuin sentähden kaksi korkeakoulutuksen saanutta vesioikeusinsinööriä, joista toinen on maanviljelyalan erikoistuntija ja toinen enemmän vesirakennusinsinööri. Tuomioistuimessa on sitäpaitsi kaksi maallikkojäsentä, vesioikeuslautamiestä, joiden tulee olla hyvin perehtyneitä paikallisiin olosuhteisiin sillä paikalla, jota vesioikeus käsittelee. Ruotsin vesituomioistuin muodostuu siis viidestä jäsenestä, s.o. lakimiehestä, kahdesta teknillisestä asiantuntijasta ja kahdesta lautamiehestä. Jokaisella on äänestyksessä yksi ääni.

Vesioikeustuomarien luku kaikissa vesioikeuksissa on yhteensä nykyisin 20, mihin tulee lisäksi useita tilapäisesti palkattuja vesioikeuden sihteereitä. Sitä paitsi on nykyään 24 vesioikeusinsinööriä. Ruotsin vesioikeuksien työssä on siis pyöreän luvun yhteensä 60 hyvin pätevää lakimiestä ja teknillistä ammattimestä vakinaisesti palkattuina. Toisena oikeusasteena vesioikeusasioissa toimii Svean Hovioikeus erikoisessa kokoonpanossa, jossa on mm. kaksi teknillistä asiantuntijaa, ja jota nimitetään silloin vesiylioikeudeksi. Korkein tuomioistuin on, kuten yleisissä asioissa, Korkein Oikeus.

Vesioikeudet katsovat kalastuksen usein muodostavan suurimmat ongelmat vesioikeusasioiden piirissä. Jo aivan alusta lähtien

kytketään kalastusalan viranomaiset asian oikeudelliseen käsittelyyn. Vesilain 11:36 §:ssä nimittäin sanotaan, että vesioikeuksien kaikissa vesioikeusasioissa - lukuunottamatta pelkkiä vesitys- ja likaamisasioita - on lähetettävä kappale hakemusasiakirjoja sekä tiedonannot Kuninkaalliselle Kalastushallitukselle (Göteborgissa sijaitsevalle kalastuksen ammattivirastolle). Rutiininomaisesti määrää kalastushallitus asianomaisen alueen kalastusintendentin antamaan vesioikeudelle lausunnon hankkeen luvallisuudesta. Vesilain 11:36 §:ssä on sanottuna, mitä kohtia tämän viranomaisen tulee huomioida, nimittäin voiko hankkeen takia merkittävä kalastuselinkeino kärsiä olennaisesti vahinkoa, sekä myös mitä toimenpiteitä vaaditaan kalastuksen suojelemiseksi.

Pienemmissä vesioikeusasioissa, esim. kyseen ollessa maantiesiltojen rakentamisesta ja sentapaisista, tyytyy vesioikeus tavallisesti kalastusintendentin n.k. 11:36 §:n lausuntoon ja kalastusintendentin käsitykseen ja vesioikeusasia tavallisesti päättyy siihen. Sellaisissa määrättyissä vesioikeusasioissa, joissa kalastuskysymyksillä on tärkeä sija, on kalastusintendentti mukana tuomioistuimen vesioikeusasiaa koskevassa suullisessa pääkäsittelyssä, ei kuitenkaan säännöllisesti aina. Näissä oikeuksissa ilmoittaa tuomioistuin vesioikeuden loppupäätöksen ja mahdollisesti tuomiopäätöksessä päätetään kalansuojelukysymykset ja korvaukset.

Jo tässä tahdon mainita, että kaikilla asianosaisilla (paikkakuntalaisilla) on vesilain mukaan oikeus saada juridista asiamiesapua hakijan kustannuksella voidakseen valvoa oikeuttaan vesioikeusasioissa. Senvuoksi Ruotsissa on monia asianajajia, jotka ovat valinneet päätehtäväkseen asiakkaiden auttamisen vesioikeusasioissa. Teknillistä ammattiapua tarvittaessa käännetään useimmiten erilaisten insinööritoimistojen puoleen. Mitään neuvottelevia kalatalousasiantuntijoita ei sitävastoin - ihmeellistä kyllä - tähän asti ole ollut toiminnassa asianomistajan puolella.

Suurimmilla vesioikeuksien hakijoilla on omat päätoimisesti paikatut kalatalousasiantuntijansa. Niin on ensi kädessä Kuninkaallisella Vesivoimahallituksella (Kungl.vattenfallsstyrelsen), jolla on korkeasti oppinut kalastusbiologi, yksi tilastotieteilijä ja kaksi kalastusmestaria selvittelyosastolla.

Luonnollisesti kuitenkin ennen muuta edellämainitut asianajat ja asiantuntijat on kiinnitetty todella suurilla vesioikeusasioita varten.

Mitä tulee kalastukseen, on vesilaisissa monta tärkeää lainkohtaa siitä. Ensiksi tahdon pysähtyä vesilain kohtaan 2:3, n.k. lupapykälään. Sen ensimmäisen kappaleen mukaan tulee rakennuskohteen taloudellisen hyödyn olla määrättyssä vähimmäissuhteessa yhteenlaskettuihin rakennus- ja vahinkokustannuksiin nähden jotta yritys olisi taloudellisesti luvallinen. Pykälän toisessa kappaleessa mm. sanotaan, että jos suuriarvoinen kalastus- tai muu elinkeino kärsii oleellista vahinkoa, ei yritystä saa toteuttaa vaikka sen taloudellinen lupaehtoisuus on hyväksyttävä. Toisin sanoen: jos esim. suunniteltu voimalaitos tulee tuottamaan suurimerkitykselliselle kalastuselinkeinolle oleellista vahinkoa, ei sitä saa rakentaa! Mutta saman pykälän kolmannessa kappaleessa sanotaan: Jos todetaan vesirakennushankkeen olevan erittäin merkittävän elinkeinoelämälle tai seudulle tahi joltakin yleiseltä näkökannalta, voi kuitenkin Kuningas, vaikka esteitä rakentamista vastaan on siten kuin ensimmäisessä ja toisessa kappaleessa sanotaan, vesituomioistuimelle alistamisen jälkeen, antaa suostumisen rakentamiseen. Tällä tavalla vesioikeus tuomitsi olevan esteitä rakentamista vastaan mm. Porsin, Messaurin ja Letsin voimalaitoksista Luulajajoessa, juuri laitosten aiheuttaman, lohien rannikko- ja merikalastukseen kohdistuvan tuhoavan vaikutuksen perusteella, mutta siitä huolimatta Kunink.Maj. on antanut luvan. Yhtään epäämistä ei Kunink.Maj. valtioneuvostossa ole sinne alistetussa rakennushakemuksessa antanut. Sitävastoin on ollut tapauksia evätyistä alistamisista, kuten luonnollisesti joukko tapauksia, jolloin vesioikeus, vesiylioikeus tai Korkein Oikeus on evännyt hakemukset.

Vesilain 2:8 § säätää lyhyesti, että sen joka rakentaa vesistöön tulee sitoutua noudattamaan niitä erikoismääräyksiä, joita rakentamisen vuoksi vaaditaan kalastuksen suojaamiseksi. Tässä yhteydessä voidaan vaatia lohivahingon tai kalateitä muille kaloille, kalan pikkupoikasten tai kasvatettujen lohikalapoikasten eli ns. smolttien istuttamista ym. Vesituomioistuin määrittelee kalansuojelutoimenpiteet asianomaisen kalastusintendentin ehdotuksesta. Taloudellisesti laajimmat

2:8 §:n velvotteista ovat ne 100 000-lukuisten lohismolttien istuttamiset, jotka on määrätty Norrlannin lohijokien eräissä suuremmissa voimalaitosasioissa.

2:8 § tähtää ennen kaikkea paikallisen kalastusvahingon korvaamiseen. Siitä kalastuksen yleisestä huononemisesta, joka tulee olemaan tuloksena vesivoiman hyväksikäytöstä, n.k. 2:10 §:n maksuna suorittaa korvaus. Vesilain 2:10 §:n mukaan tulee velvottaa sitä, joka tekee merkittävän toimenpiteen vesistöissä, suorittaa vuosittain maan kalatalouden edistämiseksi maksu, joka lasketaan voimalaitoksissa tuotettujen hevosvoimien luvun mukaan ja järvisäännöstelyissä varastotilavuuden mukaan. Suurimmille voimalaitoksille Norrlannin joissa voi 2:10-maksu nousta 10 000:siin kruunuihin vuodessa. Kunink.kalastushallitus hoitaa 2:10-maksuvälityksen mutta Kunink.Maj. määrää niiden käyttämisestä hallituksen esityksen perusteella. Nykyisin tulee tälle tilille yli 0,5 milj. kruunua vuosittain. Rahoista on suuri hyöty erilaisille kalansuojelutoimenpiteille, kalabiologiselle tutkimukselle jne. Kun valtionavustus sisävesikalastukselle on lähes kokonaan puuttunut, on 2:10 §:n maksuilla ollut hyvin suuri merkitys kalatalouden hoidolle ja tutkimiselle maassamme.

Suurissa vesioikeustapauksissa ei voida kalastuksen vahinkoja, kuten ei monissa muissakaan vahinkokohteissa kuten uitossa, metsäajoissa jne. arvioida etukäteen. Vahinkoarvioita varten tarvitaan tutkimuksia ennen toimenpidettä, sen aikana ja jälkeen. Kun näin on asianlaita, määrää vesioikeus eri asiantuntijoita esim. kalatalousasiantuntijan tutkimaan hakijan kustannuksella hankkeen vaikutuksia. Vesituomioistuimien nojaa silloin vesilain 11:45 pykälään, joka meille ruotsalaisille kalastusalan toimihenkilöille on erittäin tärkeä säädös. Monissa tapauksissa on tarpeen määrätä valmisteleva asiantuntija, joka sitten, kun määrätty asia jätetään tuomioistuimeen, määrätään asiantuntijaksi. Tämä järjestely voi usein olla hyvin sopiva ja sovellettiin mm. Pikku Luulajajoen rakentamissuunnitelmissa, jolloin kalastusintendentti määrättiin valmistelevässä vaiheessa.

Vähitellen on maassamme kalatalousasiantuntijain selvitykset saaneet huomattavan merkityksen. Kalastuskysymykset vesioikeuksissa ovat tavallisesti hyvin vaikeasti arvioitavia ja ristiriitaisia. Suurten taloudellisten arvojen kanssa ollaan teke-

misissä varsinkin silloin kun kysymyksessä ovat lohenkalastusta koskevat vahingot. Suurissa vesioikeusjutuissa ratkaistaan tämänvuoksi lupa osapäätöksellä joka julistetaan vuosikymmeniä ennen kuin loppupäätös asiassa voidaan julistaa. Vasta lopullisessa päätöksessä tulee kaikkien säännöstelyvahinkokysymysten olla selvitettyinä ja on syytä mainita, että vasta pieni osa suurista vesioikeusasioista on saanut loppupäätöksen.

Vesituomioistuimet käyttivät kalastusasiantuntijaelimenä aikaisemmin kauan erikoista Drottningholmissa olevaa kalastushallituksen sisävesilaboratorion selvittelyosastoa. Alkukesällä 1961 ilmestyi mietintö, joka melkein kokonaan hyväksyttiin valtiokunta- ja valtiopäiväkäsittelyssä ja johti siihen, että kalatalousasiantuntijaelin uudelleenjärjestettiin heinäkuun 1. p:stä 1962 alkaen. Sisävesilaboratorion selvittelyjaostoa supistettiin ja selvittelyt siirrettiin sensijaan määrätuille kalastushallituksen aluevirkamiehille, nimittäin Mellersta (eteläinen Norrland), Nedre Norra (Keski-Norrland) ja Övre Norra (pohjois-Norrland) toimialueitten kalatalousintendenteille.

Maassa oli vanhastaan 7 kalastusintendenttiä, nimittäin 5 sisävesialueella ja 2 rannikkoalueella. Näistä siis kolme Norrlandin intendenttiä sai tehtäväksi kalastus selvittelyt vesioikeusasioissa. Voidakseen hoitaa tämän voimakkaasti lisääntyneen työtaakan saivat nämä intendentit työapua lukuisilta hyvin koulutetuilta arviointivirkamiehiltä, joiden työn kokonaan kustantaa hakija! Sisävesilaboratorion vanhasta selvittelyosastosta tuli siis kolme pienempää selvittelyosastoa kalatalousintendenttien hoiviin Gävleen, Härnösandiin ja Luulajaan. Uudelleenjärjestelyllä saavutettiin joukko etuja, etenkin saatiin niille paljon parempi sijainti työkenttään nähden ja läheinen kosketus kalastukseen kalatalousintendentin välityksellä. Haittapuolena saatiin lisääntyvä vaikeus henkilökunnan saannissa, erikoisesti kalastusbiologien saannissa ja huonompi yhteys kalastusbiologiseen tutkimustoimintaan. Kun vasta kaksi vuotta on mennyt uudelleenjärjestelystä ja on kai liian aikaista arvostella tuloksia. Mitä tulee Övre Norra toimialueeseen voin kuitenkin sanoa että selvittelytyö on tähän asti tapahtunut kitkatomasti, jonka minä luulen lähinnä johtuvan kaikkien selvittelyvirkeilijain hyvästä yhteydestä työkenttään ja asianosaisiin

paikkakuntalaisiin. Kalatalousintendenttien selvittelyorganisaatio uudelleenjärjestelyn jälkeen käsittää seuraavaa:

<u>Mellersta alue</u>	<u>Nedre Norra alue</u>	<u>Övre Norra alue</u>
1 biologi	5 biologia	3 biologia
1 tilastotieteilijä	7 kalastusmestaria	1 tilastotieteilijä
<u>2 kalastusmestaria</u>		<u>3 kalastusmestaria</u>
4	12	7

Yhteensä on siis kalatalousasiantuntijaorganisaatiossa 23 tointa, joista nykyisin on 19 täytettyä. Härnösandissa puuttuu kaksi biologia ja minulta Luulajassa yksi biologi ja yksi tilastotieteilijä. Se on suuri epäkohta työskentelylle.

Siitä henkilökunnasta, joka nykyisin on käytettävissä, olemme Övre Norra-alueella sijoittaneet yhden biologin ja 2 kalastusmestaria Luulajajoen vesioikeusasioihin sekä yhden biologin ja yhden kalastusmestarin Skelleftejoen vesiasioihin. Rannikon vesioikeusasioissa minä itse työskentelen varsinaisen työni ohella ja avuksi olen saanut tilapäisesti palkattua työvoimaa mm. lohikalastajan Nikkalasta.

Ylempi pohjoinen toimialue (Övre Norra distriktet) käsittää kalavedet pohjois-Norrlandin sisämaassa Suomen rajalta etelään-päin Skelleftejoen vesistöalue mukaanluettuna. Erotuksena muista sisävesi-intendenteistä on minulla hoidettavana myös rannikkokalastus alueella Haaparannasta Nordmaling'in Ångermanlannissa. Alue on meidän oloissamme normaalia suuruusluokkaa ja huomattakoon, että se käsittää kaksi rakentamatonta lohivesistöä nimittäin Tornio- ja Kainuunjoet. Skelleftejoessa on rakentaminen tapahtunut 1930 ja 40-luvusta lähtien. Monissa suurissa lähdejärvissä on vuosisäännöstely ja voimalaitoksia on noin 2/3 joen pituudesta Pohjanlahden ja alimpana sijaitsevan lähdejärven välisellä osalla. Lohi nousi aikaisemmin joen alajuoksun koskiin mutta voimalaitosten tulo tälle joenosalle hävitti luonnollisen lohentuotannon. Lohenkalastus, jota harjoitetaan pääasiassa nuotalla, on rajoittunut joen aivan alimpaan osaan lähelle jokisuuta. Lohituotannon vahingon korvaukseksi istutetaan vuosittain 1960-luvun alusta lähtien 116.500 lohismolttia, jotka viljellään Kvistforsin kalanviljelylaitoksessa, joka on yksi joessa olevien voimalaitosten omistama laitos. Senlisäksi pitää istuttaa 20 000 kaksivuotiaita taimenen poikasia

ja suuri määrä siianpoikasia tai vaihtoehtoisesti kesän vanhoja siianpoikasia.

Piitimejoen vesistö Skellifte- ja Luulajajokien välissä on vain vähäisessä määrin tullut säännöstelyn kohteeksi ja ainoastaan yksi voimalaitos on joessa. Lohen saanti joessa on kuitenkin huono.

Luulajajoki on juuri erikoisen mielenkiinnon kohteena tällä opintomatkan osalla. Tämä joki on ennen lohen asuttaman osan sulkemista voimalaitoksilla ollut Ruotsin tuottoisin lohijoki. Keskisaalis 45-vuotisella ajanjaksolla 1915 - 59 oli 60 tonnia lohta, jota voidaan verrata esim. Skelleftejoen saaliiseen, joka samana aikana oli vain 10 tonnia. Rakentamattomassa Luulajajoessa nousi lohi Liggafallet'iin asti Suuressa Luulajajoessa ja Kaitumfallet'iin asti (Jokkmokkin luo) Pikku Luulajajoessa. Jokien yhtymäkohdan yläpuolella oli jokihaaroissa runsaasti koskipaikkoja. Yhtymäkohdan alapuolella Porsikoskesta lähtien joki virtasi rauhallisemmin metsä- ja rannikkoalueen läpi lukuunottamatta Edeforsin ja Bodenforsin koskipaikkoja. Lohen jokikalastusta Edeforsin yläpuolella harjoitettiin kulteella (kolknöt) ja verkolla. Edeforsissa oli jo vanhastaan runsaasti tuottava kiinteä patokalastuspaikka (minfiske) ja Edeforsin alapuolella otettiin useimmat lohet kuten vielä nykyisinkin suurilla kalastusrakennelmilla, karsinapadoilla. Lohenkalastus oli luonteeltaan sivuelinkeino ja se voi antaa hyvinä lohivuosina merkittäviä rahatuloja.

Paitsi lohta kalastettiin joenosalla taimenta, harria, siikaa ja haukea. Suurissa metsäalueen järvissä Jokkmokkin ja Porjuksen yläpuolella on siika hallitsevin kalalaji, virroissa harri ja taimen. Tunturivesissä lopuksi on usein hyvä kanta nierriä eli rautua ja taimenta. Tunturialueen jalokalat ovat tulleet osalle saamelaisia ammattimaisen kalastuksen kohteeksi senjälkeen kun on tullut mahdollisuus nopeisiin kuljetuksiin lentokoneilla.

Luulajajoen vesistö on siis kokonaisuudessaan ollut hyvin kalarikas. Paitsi että joki on ollut maamme paras lohijoki on se samanaikaisesti osoittautunut parhaimmaksi vesivoiman lähteeksi. Mutta 1950-luvulta alkaen on vesivoiman hyödyksikäyttö tässä joessa pantu käyntiin täydellä teholla. Siihen mennessä oli vain pari toimenpidettä tapahtunut Suuren Luulajajoen

haarassa. V. 1914 aloitettiin Porjuksen voimalaitoksen rakentaminen, jolla rakennettiin jyrkkä Porjuskoski (Porjusfallet). Sen vaikutus kalaan ei ollut suuri. Putous itsestään oli ollut tehokas este vaelluskalalle eikä mitään suurempia vedensäännöstelyjä tapahtunut voimalaitoksen yhteydessä.

Paljon suurempi merkitys kalastukselle tuli siitä säännöstelypatolaitteesta, jotka rakennettiin Paskajarga ja Kårtjejaure järvien väliin ylhäällä tunturialueella. Suorvajärjestely otettiin käyttöön 1922 ja se aiheutti määrättyä ylipadotusta (vedenallejäämistä) padon yläpuolella olevassa rikkinäisessä järvi-alueessa, joka ikimuistoisista ajoista lähtien oli ollut lappalaisten tärkeimpiä oleskelupaikkoja. Säännöstelylaajuudeksi tuli ensimmäisessä Suorvasäännöstelyssä 8,5 m. Patoa on senjälkeen rakennettu useita kertoja ja lisätty padotusta. Nykyisin on säännöstelylaajuus 18 metriä ja nyt suunnitellaan tehtäväksi anomus saada rakentaa kokonaan uudelleen Suorvapadot. Nykyisellä säännöstelyllä ovat ylhäällä sijaitsevat järvet yhdistyneet yhdeksi ainoaksi järveksi, nimeltään Akkajaure, jokapäiväisessä puheessa Suorvamagasinet (Suorvan vesivarasto).

Vesissä padon yläpuolella on padotus vaikuttanut kalakantaan siten, että siika on saanut yliotteen samalla kun nieriä ja taimen ovat vähentyneet. Pohjaeläimiä syövä suursiika on nyt kokonaan poissa, mutta siika on edelleen hyvän kokoista, noin 300 gr./kpl. Verkkokalastukselle tuottaa vaikeuksia ennen kaikkea vuoden 1939 padotuskorkeus, kun silloin suuria alueita tunturikoivikkometsiä saatettiin veden alle raivaamattomina.

Vasta 1951 tuli seuraava voimalaitos käyttöön, nimittäin Harsprånget. Se hyväksikäyttää jyrkkiä Harsprångein putouksia hyvin harvaan autulla alueella. Porjuksen voimalaitoksen tappainen on 1954 läyntiinotettu Liggavoimalaitos. Kalavahingot eivät tulleet suuriksi ja Harsprångeinin tapauksessa ne katsottiin voitavan korvata taimen- ja harripoikasten istutuksilla määrättyihin laskupuroihin.

Joulukuussa 1957 hylkäsi vesituomioistuin anomuksen Porsiforsin rakentamiseen joen yhteisjuoksualueella. Vesituomioistuin esitti tähän monia syitä mm. että kalastuselinkeino kärsisi oleellista vahinkoa jos yritys toteutettaisiin. Tuomioistuin ajatteli tällöin ensi kädessä lohen rannikko- ja merikalastusta.

Päätöksestä vesivoimahallitus (vattenfallsstyrelsen) valitti ja heinäkuussa 1958 totesi vesiylioikeus, että Porsin kysymys oli alistettava Kuninkaan tutkittavaksi. Jo saman vuoden heinäkuun lopulla Kunink.Maj. antoi hyväksymisen kuitenkin ehdolla, että määrättyjä vahinkorahoja maksetaan, mm. Ruotsin Itämerenkalastuksen edistämiseksi.

Samana päivänä kuin Porsille antoi Kunink.Maj. luvan Messauren voimalaitokselle. Tätä anomusta ei vesituomioistuimissa ollut hylännyt mutta joka tapauksessa se oli alistettu Kuninkaan tutkittavaksi.

Messaurin ja Porsin voimalaitosten rakentamisella tuhottiin täydellisesti lohenpoikastuotantoalueet Suuressa Luulajajoesa. Yleiselle kalastukselle korvaukseksi tulee istuttaa tästä vahingosta 266.000 lohismolttia Messauren (vuodesta 1963 alkaen) ja 78.000 lohismolttia Porsin osalta. Tässä mainittakoon, että Porsin pato samalla asetti esteen lohien nousulle Pikku Luulajajokeen. Tästä vahingonkorvaukseksi määrättiin että lohiportaiden sijasta, joista aikaisemmin oli keskusteltu, tulee vuosien 1960-1962 aikana siirtää keskimäärin 600 kutulohta vuodessa istutettavaksi Pikku Luulajajokeen. Suuren Luulajajoen koskijaksoista on nyt tullut voimalaitossuvanto. Lohienkalastus on täydellisesti tuhottu ja vesituomioistuimissa käsittelee nyt korvauskysymystä. Vahingot liikkuvat monissa miljoonissa kruunuissa.

Sitten seurasivat rakennusluvut nopeassa tahdissa. Maaliskuussa 1959 sai vesivoimahallitus vesioikeudelta luvan rakentaa Laxeden voimalaitoksen, jonka me näimme eilen. Tällä laitoksella tuhottiin lohienkalastus Edeforsissa, jossa ikivanha patokalastus (minfiske) oli antanut hyviä saaliita. Tietyt lohien kutupaikat koskissa padottiin, mutta yleensä koski padotus enimmänsä suvantoa Porsin asti, jossa vahingot jäivät kohtuullisiksi.

Lopulliseksi smolttikompenzatioksi on Laxedelle kokeilumielessä määrätty 48.000 smolttia vuodessa vuosina 1964 - 1966 ja sen jälkeen 33.000 kpl.

Kesällä 1960 toimitti vesituomioistuimissa edelleen Kunink.Maj:lle anomuksen Letsin voimalaitoksen rakentamisesta Pikku Luulajajokeen, joka tuhoaisi lohien kudun ja lohien kalastuksen koko Pikku Luulajajoesa. Kuten aikaisemmissa oikeustapauksissa oli

lohen kalastuskysymys tärkein syy siihen, ettei vesioikeus itse tahtonut antaa lupaa. Kunink.Maj:in lupa tuli samana syksynä ja rakentaminen on ollut käynnissä nyt useita vuosia. Vuodesta 1967 tulee lohenkutu korvata istuttamalla 212.000 smolttia.

Luulajajoen alkuperäisesti arvioiduista 600.000 smoltista tulee tämän jälkeen olemaan jällellä noin 11.000 luonnonvaraista smolttia, joiden katsotaan kehittyvän Bodeninkoskissa. Vesivoimahallituksen lohenviljely Luulajajokea varten on siis parin miljoonan kruunun asia vuodessa ja sillä on suuri merkitys useiden kansojen lohenkalastukselle Itämeressä. Norrbottenin rannikon kalastukselle se on enemmän kuin oleellinen asia.

Mitä tulee järvien säännöstelyihin, ei vesivoimahallitus ole saanut lupaa kumpaankaan, ei Suureen eikä Pieneen Luulajajokeen, lukuunottamatta vanhaa Suorva-säännöstelyä. Suuressa Luulajajoessa säännöstellään Satisjaure-järvi Suorvapadon yläpuolella olevalla tunturialueella. Tämä säännöstely vaikuttaa tiettyjen saamelaisten pääasiassa siikaan ja nieriään kohdistuvaan kalastukseen. Kalojen lisäkasvu tulee todennäköisesti huononemaan samanaikaisesti kun verkkokalastus vaikeutuu pahoin vesialtaassa.

Pikku Luulajajoen lähdealueella on saatu lupa rakentaa Tjaktöajaren vesiallas siihen kuuluvine voimalaitoksineen. Tämä tulee saattamaan veden alle suuria koivumetsikköalueita ja aikaansaa suuria luonnonmuutoksia. Nieriän ja taimenen kalastus tulee todennäköisesti pahoin kärsimään. Se koskee padon yläpuolella ainoastaan harvoja kalastuksen harjoittajia.

Kaikki kolme suurta järvensäännöstelyä ovat vaikuttaneet tai vaikuttavat myös pitkästi alaspäin jokisysteemissä. Lähdealueilla kärsii kalastus vahinkoa virtapaikoissa ja kalastus järvissä vaikeutuu eri tavoilla kalastusaikana vähentyneen vedentulon vuoksi.

Useille suurille lohen karsinakalastuksille katsotaan Suorvasäännöstelyn olleen vahingoksi senvuoksi, että tunturitulva ja vedenjuoksu ovat vähentyneet. Vaikutusten katsotaan ulottuneen aina jokisuualueen kalastukseen asti. Senlisäksi säännöstely on todennäköisesti vahingoittanut lohen poikastuotantoa joessa ja senkautta vähentänyt lohikantaa.

Minä en tahdo mennä lähemmin tulevaisuuden rakennuskohteisiin ja niiden kalastukselle tuottamiin vaikutuksiin. Sitävastoin tahdon mainita, että myös muut toimenpiteet kuin vesivoima ovat muodostelemassa Luulajajokea. Suuri malmiyhtiö LKAB muuttaa parhaillaan joen juoksua jokisuualueella. Kahden laskuhäärän sijasta on joella nyt kolme. Laivaväylän rakentamisen yhteydessä on ilmennyt voimakasta veden samentumista, joka on levinnyt kauas ulos saaristoon. Valitettavasti se alue, jota se koskee erikoisen tuntuvasti, antaa hyviä sekä lohi- että muikkusaaliita. Alueella on tiheästi isorysiä ja kalastusvahinko liikkuu noin 100.000 kruunun vaiheilla vuodessa.

Tässä oli lyhyesti vesioikeusasioista ja kalastuksesta. Aion lopettaa tähän ja sikäli kuin aikaa riittää esitän selostuksen siitä menettelytavasta, jota me sovellamme kalastusselvityksissämme.

G.Sellberg toukokuussa 1964.